

Nr 1.

Ankom till riksdagens kansli den 10 februari 1920 kl. 1 e. m.

*Andra kammarens andra tillfälliga utskotts utlåtande nr 1
angående medgivande att för vadhållning vid hästtäv-
lingar använda s. k. totalisator.*

I en inom andra kammaren väckt och till dess andra tillfälliga utskott hänvisad motion, nr 91, har herr *Torgén* hemställt, »det riksdagen ville i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t måtte medgiva användande av s. k. totalisator för vadhållning vid sådana hästtävlingar, som företrädesvis finnas ägnade att verka till hästavelns befrämjande, under förbehåll likväl om åtgärders vidtagande till förekommande av missbruk och skada av anordningen, samt om anslående av lämplig andel utav vadhållningssumman till sådana ändamål, som äro ägnade att främja hästaveln inom landet».

Med avseende på motiveringen tillåter sig utskottet hänvisa till motionen.

Vadhållning medelst totalisator har endast några få gånger på 1890-talet praktiserats i vårt land. Då dylik vadhållning första gången kom till användning år 1893, väcktes av allmänne åklagaren åtal mot vederbörande med yrkande av ansvar enligt viss paragraf i lotteriförordningen eller enligt strafflagen angående äventyrligt spel. Domstolen ogillade emellertid åtalet, och målet genomgick alla instanser med enahanda resultat.

Historik.

År 1896 väcktes i andra kammaren av herr Höjer en motion (nr *Motion 1896.* 106) om förbud mot vadhållning genom s. k. totalisator. Motionen tillstyrktes av lagutskottet, som i sitt utlåtande bland annat anförde följande:

»Totalisatorn har ännu endast några få gånger varit använd i vårt land, och vid de tillfällen, då den använts, hava de belopp, som för-

medelst densamma omsatts, icke varit särdeles betydliga, men det är att befara, att, om ej lagens förbud kommer emellan, dess användning skall taga ökad fart, och utskottet vill i detta sammanhang omnämna, att det uppgivits, hurusom under 1891 i Berlin vid en enda kapplöpningssällskapets totalisator omsättningen uppgått till 27 millioner mark, och i Paris samma år ensamt vid två huvudagenturer till 75 millioner francs, siffror som, om de äro riktiga, visa, att totalisatorsspelet med stor makt lockar den stora allmänheten.» Utskottet betonade vidare som sin mening, att den betydelse för hästaveln, som totalisators användning vid kapplöpningarna genom den ekonomiska vinsten därav möjligen kunde äga, vore synnerligen ringa, varemot de skadliga verkningarna av en sådan vadhållning vore uppenbara och högst avsevärda, varför utskottet icke tvekade att föreslå, det sådan vadhållning bleve helt och hållet förbjuden.

Motionen blev av kamrarna bifallen och i följd härav avläts sedermera skrivelse från riksdagen till Kungl. Maj:t, vari framhölls bland annat, att om det också icke kunde bestridas, att utgången av en kapplöpning och således även av ett därpå grundat vad icke bestämdes utslutande eller ens till huvudsaklig del av slumpen, så syntes det dock i allt fall, som om den form av vadhållning, som totalisatorn hade till ändamål att förmedla, vore så nära besläktad med lotterispel, att de motiv, som föranlett tillkomsten av förordningen mot lotteri, även borde konsekvent leda till förbud mot vadhållning medelst s. k. totalisator. Den 4 februari 1898 utkom också en kungl. förordning däremot, och i denna stadgas straff i form av böter ända upp till 1,000 kronor.

Motion 1911.

Frågan om användande av totalisator har sedermera förevarit vid 1911 års riksdag, då i en i andra kammaren av herr Jespersen väckt motion (nr 263) hemställan gjordes, det riksdagen ville besluta, att Kungl. Maj:t må medgiva användande av s. k. totalisator för vadhållning vid sådana hästtävlingar, som företrädesvis finnas ägnade att verka till hästavelns befrämjande, under förbehåll likväl om åtgärders vidtagande till förekommande av missbruk och skada av anordningen samt om anslående av lämplig andel utav vadhållningssumman till sådana ändamål, som äro ägnade att främja hästaveln inom landet.

Utlåtande av utskottet 1911.

Ifrågavarande motion hänvisades för behandling till andra kammarens andra tillfälliga utskott, som i sitt avstyrkande utlåtande anförde följande:

»Lagstiftningens nuvarande hållning gentemot lotterispel i allmänhet torde säkerligen hava sin upprinnelse och allt fortfarande sitt stöd i erfarenhet och insikt om dylika spels skadliga inverkan på *den allmänna moralen*. Att genom vissa undantagsbestämmelser lotterispel i några fall inom vårt land äro tillåtna, äger icke sin grund i ett underkännande av denna åsikt, utan beror på andra av praktiska förhållanden förestavade skäl. Bland annat hava undantag medgivits för lotterier i välgörenhets-syfte samt till understöd och uppmuntran åt svenska konstidkare, vilket väl skett med hänsyn såväl till de behjärtansvärda syftemalet som ock därtill att, enligt allmän erfarenhet, dessa lotteritillställningar icke äro ägnade att uppamma något spelraseri, utan äro av ofarlig beskaffenhet. Dessa undantag utgöra dock icke i och för sig någon anledning till medgivande av det slags spel medelst totalisator som motionären föreslagit.

Som motiv för användning av totalisator här i landet kan av naturliga skäl icke åberopas något behov av att hindra den svenska allmänhetens medverkan vid utländska spel av nu ifrågavarande art. Därtill kommer att vadhållningen medelst totalisator med hänsyn till dess moraliska verkningar alldeles icke kan antagas vara förtjänt av någon undantagsbestämmelse. Snarare torde densamma vara ägnad att om möjligt i ännu högre grad än det »rena» penninglotteriet uppjaga spellustan. Den stora allmänheten äger icke förmåga att rätt bedöma hästar och deras förutsättningar för framgång i kapplöpning. Vadhållningen medelst totalisator skulle därför till allra största delen komma att grunda sig på gissningar, råd och hörsägnar. Det slumpartade momentet bleve därför ungefär detsamma som vid penninglotterier; men hertill kommer vid totalisatorsspel den nära till hands liggande omständigheten, att osanna uppgifter kunna spridas för att vilseleda allmänheten. Vid penninglotteri har den, som icke vunnit, ingen annan att skylla på än den ogynnsamma slumpen, varemot vid totalisatorsspelet den möjligheten icke kan anses alldeles utesluten, att under en upphetsad sinnesstämning den förlorandes besvikenhet i förening med förnimmelse, att han blivit av annan person missledd, kan leda till misshälligheter.

I en enquête, som företogs bland landets veterinärer för 13 år sedan rörande kapplöpningarna, uttalade sig 160 — mestadels privat-, distrikts- och länsveterinärer — i den riktningen, att kapplöpningarna ofta äro förenade med djurplågeri. Till samma resultat kom därjämte såväl en stuteriveterinär som ock »åtskilliga bland arméns tjänstgörande veterinärer». Denna omständighet har gjort, att utskottet ansett sig även böra betrakta frågan från denna synpunkt.

Själva kapplöpningen föregås av en s. k. träning, d. v. s. förberedelse till löpningen. Huru denna tillgång beskrevs på sin tid i en av professor John Wennerholm redigerad och från veterinärinstitutet av professor Lindqvist expedierad djurskyddstidskrift. Däri heter det:

»Träningen tillgår så, att under den tid av omkring 4 månader hästen tränas, han var 10:de à 14:de dag svepes in i tjocka ylletäcken så grundligt, att han enbart därigenom råkar i svettning. Detta sker på aftonen. Följande morgon föres han ut och motioneras med täckena på, till dess svetten strömmar av honom. Nu föres han åter in, täckes ånyo för att undergå s. k. eftersvettning. Slutligen frampå kvällen, alltså 24 timmar efter första täckningen, torkas han åter torr och täckes på vanligt sätt. *Man må till sporten stå i vad förhållande som helst, så får man väl ändå svårt för att resonera bort det djurplågeri, som måste ligga i en sådan behandling av djuren*».

Röster i massor hava höjts mot kapplöpningarna. I tidningen »Djurskyddet» för år 1899 återfinnas sådana från militärer, lärare, godsägare, lantbrukare, tjänstemän av olika slag, m. fl. Och är det på grund av såväl dessa som i övrigt kända förhållanden icke omotiverat att säga, att allmänna opinionen tycks i verkligheten ligga emot själva kapplöpningarna. Detta förhållande synes t. o. m. motionären själv vara på det klara med, då han i motionen säger: »Redan nu och sedan åtskilliga år hållas sådana tävlingar här i landet, men de föra en tynande tillvaro i brist på understöd i allmänhetens intresse». Det synes därför utskottet vara väl djärvt att under sådant stadium föreslå, till uppbyggandet av intresset för kapplöpningarna, en åtgärd, om vilken man kan säga, att den skulle för framtiden göra hästlöpningarna till spel-tillfällen för den stora allmänheten.

Då sålunda, å ena sidan, motionären synbarligen icke har presterat tillräckliga bevis för hästtävlingarnas betydelse för höjandet av hästaveln och då det, å andra sidan, synes vara otvivelaktigt, att hästtävlingar, i förening med totalisator, medföra men och våda för allmänheten och moralen, samt slutligen emedan totalisatorn — såsom påbyggnad till hästtävlingarna — indirekt skulle medföra främjande av djurplågeri, får utskottet, i anledning av vad som anförts, hemställa, att herr Jespersons förevarande motion icke måtte till någon andra kammarens åtgärd för-anleda».

Denna hemställan blev av andra kammaren bifallen med 164 röster mot 35.

Utskottet kan i väsentliga delar instämma i det ovan anförda av utskottet vid 1911 års riksdag avgivna utlåtandet. Nu förevarande motion återgår till tankegång och synpunkter i det stora hela på den i ämnet 1911 väckta motionen, och några nya skäl hava icke förebragts som motivera en ändring i den av utskottet då intagna ståndpunkten.

Vad motionärerna anført angående nyttan av den inhemska hästavelns befrämjande kan utskottet för sin del naturligtvis endast understryka. Utskottet vill icke heller bestrida, att hästtävlingar i vissa avseenden kunna vara till gagn i nämnda syfte. Emellertid torde nyttan av dessa tävlingar för hästaveln i dess helhet vara vida mer inskränkt än motionären föreställer sig, om man betänker, att det endast är vissa hästraser, företrädesvis de lättare, vilkas uppfödande genom dem kommer att uppmuntras. Betydelsen av dessa lättare hästraser är ju också numer, med den utveckling motoråkdonen erhållit, avsevärt mindre än förr.

Vad som bidragit att nedsätta kapplöpningssporten i allmänhetens ögon är den utbredda uppfattningen om djurplågeri såsom oskiljaktigt förenat med densamma. Föreställningarna härom äro måhända icke så litet överdrivna, men det torde icke kunna förnekas, att djurplågeri förekommit. Detta är väl icke så mycket fallet vid själva tävlingarna, vilka stå under offentlig kontroll, som under den tävlingen föregående träningen, vilken är helt och hållet okontrollerad.

Härmed må emellertid förhålla sig hur som helst. Även om ur vissa synpunkter ett höjande av hästtävlingssporten skulle vara önskvärt, håller utskottet före, att för detta ändamål icke alla medel äro tillåtna. Ett synnerligen olämpligt medel är enligt utskottets mening det av motionären föreslagna, nämligen införande av totalisator för vadhållningen vid tävlingarna. Den fördel, som härigenom skulle uppnås, vore ökade penningmedel för hästavelns förkovran och någon inkomst för statskassan. Fördelarna kunna dock på långt när icke uppväga nackdelarna. Vad som än kan sägas om de möjligheter till beräkning av en tävlingens utgång, som den i hästuppfödning sakkunnige äger, då han gör sin insats i totalisatorn, så låter sig ej fördölja, att för den stora massan i vadhållningen deltagande är det enbart fråga om spel. Känt är från de länder, där dylik vadhållning förekommer, att den hör till de mest lockande och mest upphetsande av alla spel. Ovan ha meddelats några siffror, som visa vilka oerhörda summor i vissa länder kunnat omsättas på totalisatorspel. Utskottet kan härtill anföra en del sifferuppgifter för senare tid, hämtade från vårt grannland Danmark. Medan totalomsättningen vid vadhållning genom totalisator där 1916 utgjorde omkring 3 miljoner kronor, närmade den sig följande år 3 1/2 miljoner för att år 1918 gå upp till 5 1/3 miljoner.

Vilka åsikter man än må hysa rörande lotterispel, torde ej kunna förnekas, att vadhållning vid kapploppningar är en farlig och mycket litet tilltalande form för dylikt spel. Utskottet anser sig ej kunna taga på sitt ansvar att förorda åtgärder, som direkt uppmuntra till sådan vadhållning, allra minst i en tid då det talas mycket, och med rätta, om nödvändigheten av arbetsamhet och sparsamhet. Medgivandet att använda totalisator vid hästtävlingar torde för övrigt ha till följd, att dylik anordning ej kan förbjudas vid andra slag av tävlingar, exempelvis segel- och cykeltävlingar. I Danmark har också totalisatorspelet fått denna omfattning. Vilka skadliga konsekvenser detta kan medföra är lätt att inse.

Därtill kommer, att det ingalunda av motionären uppvisats, att det för hästavelns höjande vore oundgängligen nödvändigt att tillgripa den av honom föreslagna utvägen. Det torde över huvud vara svårt att påstå, att hästaveln i vårt land för närvarande befinner sig i ett sådant nödläge, att den endast genom ett sådant medel som införande av totalisator kan upphjälpas. Tvärtom, denna näringsgren torde för närvarande icke befinna sig på en låg nivå. Vad särskildt beträffar den nordsvenska hästrasen, synes denna, efter vad utskottet inhämtat, under de senare åren högst väsentligt utvecklats. Under sådana förhållanden synes efter utskottets mening all anledning förefinnas att lita till och vidare utveckla de medel till den svenska hästavelns upphjälpande som hittills med framgång använts, såsom premieringssystem, besiktningstvång m. m., innan en sådan nödfallsutväg som den av motionären förordade anlitas.

Med anledning av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att förevarande motion icke måtte till någon andra kammarens åtgärd föranleda.

Stockholm den 6 februari 1920.

På utskottets vägnar:

E. MOBERGER.

Närvarande vid förevarande ärendes slutbehandling: herrar Moberger, Sjögren, Isaksson,*) Fast, Larsson i Kroken, Ander, Hedvall, Svedberg, Schill och Andersson i Höör.

*) Icke närvarande vid justeringen.

Reservation av herr Svedberg.